MATEO ALEMAN

DOBRODRUŽNÝ ŽIVOT GUZMANA Z ALFARACHE

PŘELOŽIL VÁCLAV CIBULA

ILUSTROVAL KAREL HRUŠKA

Státní nakladatelství

krásné literatury a umění

PRAHA 1964

KAPITOLA DESÁTÁ

O tom, co se přihodilo Guzmánovi z Alfarache ve službách u kapitána, a jak se dostal do Itálie

Jak hořké mi připadalo být znovu na začátku, jak těžké znovu trpět, jak smutné zakoušet nové neštěstí!

Už jsem si však našel zaměstnání, a tak jsem nosil na zádech bubny; brzy jsem si na tu práci zvykl, neboť je velmi užitečné umět všechno, vždyť člověk v životě nabude a pozbude jako mlýnské kolo, jež nabírá vodu stejně rychle, jako ji zase vylévá.

Jediná věc mě utěšovala, totiž ta, že jsem si za časů blahobytu získal důvěru i pro časy zlé, a to bylo pro mne nemalé bohatství; i když jsem zchudl, všichni byli skálopevně přesvědčeni, že jsem člověk poctivý, neboť mě znali podle mých činů.

Kapitán byl ke mně dosti slušný, protože uznával, co dobrého jsem pro něj učinil; chtěl mi pomoci, ale nemohl, protože nemohl pomoci ani sám sobě; vážil si mě aspoň v tom smyslu, jak mě poznal v dobách našeho přátelství, a nezapomínal, kdo jsou asi moje rodiče.

Musel jsem si vysvléknout hrdost jako had kůži a odhodit ji stranou; vzal jsem si opět roucho pokory, té pokory, na kterou jsem zapomněl, když jsem měl krásné šaty, a kterou jsem opovrhl, když jsem měl peníze; pochopil jsem totiž, že ješitnost v bídě mi bude jen na škodu. Ať se naparuje bohatec, má proč a má čím; když se však nadýmá chudák, je jako chameleon, který vypadá každou chvíli jinak; a jako je podezřelý skromný bohatec, právě tak nesnesitelný a pohoršující je i pyšný žebrák.

Viděl jsem, že se pokorou asi neužívím, a vstoupil jsem do služby k svému veliteli, k panu kapitánovi, jenž byl ještě před nedávnem mým kamarádem, a choval jsem se ve službě tak obezřetně jako předtím u kuchaře; zacházel se mnou slušně, byl pamětliv, co jsem zač, a nezapomínal, že jen mé hýření, mé mládí a má mladická nerozvážnost způsobily, že jsem se ocitl na suchu a že jsem šel nakonec sloužit; byl si jist, že v žádném případě nezapomenu na svůj urozený původ. Myslil, že jsem poctivý a mlčenlivý a právě tak i trpělivý. Učinil ze mne svého zpovědníka, za což jsem mu byl vždy velmi vděčen. Svěřil se mi, že tře bídu, že utratil všechno, co vydělal, že všeho dosáhl jen za drahný čas a s přemírou trampot, že musil prosit, podvádět, pochlebovat, přisluhovat, doprovázet po ulicích, dělat poklony, uklánět se až k zemi, žmoulat klobouk v ruce a obcházet hbitě protekce večer i ráno. Svěřil se mi, že kdysi vyšel z paláce s jakýmsi velmi vlivným člověkem a dal si klobouk na hlavu ve chvíli, kdy onen muž vstupoval do kočáru: šlechtic se na něj

podíval, jako by ho chtěl zavraždit očima, a nikdy mu to nezapomněl; oddálil mu povýšení o mnoho dní, týral ho a ztrpčoval mu život.

Smutná věc, když takový panák požaduje mimořádnou úctu a nepomyslí, že je pouze představitelem něčeho; neboť odejde ze svého úřadu, pověsí uniformu do šatníku a honem si oblékne rubáš do rakve; v popel se obrátí jako každý syn země. Pamatuj, bratře, jak fraška končí: jsi totéž co já a všichni jsme z jednoho těsta. Někteří se takhle vytahují, jako by se jim vešlo do pupku celé moře; troufají si, jako by byli nesmrtelní, a povyšují se, jako by je nemohla smrt ponížit. Chválabohu, že je Bůh! Blahořečeno buď jeho milosrdenství, že nezapomněl, jak se spravedlnost měřívá dvojím loktem!

Bůh nás ochraňuj, spojí-li se moc a zlá vůle!

Kapitánova bída mě rozlítostnila, protože jsem nevěděl, jak ji vyléčit, a protože nad chudobou dobrého člověka se slituje spíš chudý než bohatý.

Měl několik šperků a mohl je prodat, avšak byl na ně hrdý a rád by je byl měl na sobě ve chvíli odjezdu; bylo mu proto zatěžko ztratit hodně a získat tak málo.

V době, než přijely lodě, jsme jezdili krajem jako ubytovatelé. Pochopil jsem s pánovou zpovědí mnoho věcí a uvědomil jsem si, proč se mi vlastně vyzpovídal; a řekl jsem mu:

„Pane, já se už předobře vyznám v tom, co je to příznivý a nepříznivý osud, blahobyt a bída: let mám málo, ale hodně jsem prožil. Ať jsem jaký jsem, vždycky budu věrně sloužit svému pánovi a veliteli; ničeho se nebojte, nasadím ve vašich službách třeba život, jen aby přítomnost nebyla tak trudná, dokud nepřijde lepší budoucnost."

Tak jsem přislíbil víc, než by kdo mohl podle mých sil a mého rozumu čekat. Od té doby jsem podnikal s velitelovým svolením obdivuhodné věci: při každém ubytování jsem si vzal tucet ubytovacích lístků, z nichž žádný neměl nižší cenu než dvanáct reálů, a měl jsem i některé, jež platily padesát; v každé hospodě jsem jedl zadarmo, a v leckteré si nebyla jista před mýma rukama ani voda ve studni.

Nikdy se nestalo, že by můj pán neměl slepici, kuře, kapouna nebo holoubátko k obědu i k večeři a každou neděli šunku z celé vepřové kýty, uvařenou ve víně, a nikdy jsem si pro sebe z těchto objevů nic nenechal, vždycky jsem mu všechno poctivě odevzdal.

Když mě někdy při takové zteči nachytal hospodský, považoval to za dětinské uličnictví, pokud toho bylo málo; když toho bylo víc, můj velitel mě v přítomnosti žalobce chytil za límec, dal mě svázat a dlouho do mne tloukl střevícem z jemné kůže; protože byl střevíc prázdný, bylo to hodně slyšet, ale nebolelo to.

Někdy mě tloukli kamarádi a ti mi odpustili, ale ani jindy nebyl trest přísný

a nezamodřil mi tělo; věděl jsem, že mi nakládají spíš z musu než z potěšení, a řval jsem, až se třásl dům, třebas se mě ani nedotkli.

Tím způsobem jsme zjednávali nápravu, on učinil zadost své povinnosti a já svému úkolu, a tak jsme zahnali hlad a zachránili čest.

Chodil jsem také na cesty rekvírovat spřežení; za blahovůli jsem si dal zaplatit a zdůrazňoval jsem majitelům, co mě to stojí, když jim je vrátím, zaplatili za to penězi. Při inspekcích a při fasování jsem si vybral z místních obyvatel čtyři nebo šest přiměřeně mladých mužů a ti šli s vojáky; jindy jsem zase vpustil jednoho do kostela zadem přes hřbitov pětkrát a chlapík pětkrát fasoval; přilepil jsem mu vždy přes nos náplast, aby ho nepoznali, a po každé jsem mu dal jiný kabát, aby ta nadměrná pilnost neprozradila mou lest a nepřipravila mě o odměnu.

S těmito nevinnými kousky a jinými podvůdky měla moje osoba pro kapitána stejnou cenu jako čtyři pobočníci. Miloval mě jako svůj vlastní život; byl však velký marnotratník a měl z toho všeho jen málo.

Když jsme přijeli do Barcelony, kde jsme se měli nalodit, byl kapitán na dně, bez jediné mince žoldu a bez sebemenší představy, kde by ji získal, a moje plány tam byly k ničemu; viděl jsem, že je zasmušilý, smutný, sklesly; poznal jsem tu nemoc, jako lékař pozná chorobu, kterou už několikrát vyléčil.

Lék se mi nabídl znenadání sám. Kapitán měl jakési tretky, nevím ani jaké, a jeden škapulíř z čistého ryzího zlata. Nechtěl se s ním však rozloučit, a tak jsem mu řekl:

„Pane, můžete-li mi věřit, dejte mi tento škapulíř, slibuji vám, že jej za dva dny vrátím a ještě něco k němu."

Potěšil se, když mě slyšel, a řekl jakoby žertem:

„Jakou čertovinku sis to zas vymyslil, můj milý Guzmáne? Je snad už zase na obzoru nějaká z tvých obvyklých rošťáren?"

Protože věděl, že může svůj prospěch svěřit mé obratnosti a svou čest mé mlčenlivosti a že jeho drahocennost je v bezpečí, víc už se mě neptal a dal mi jej se slovy:

„Dej Bůh, abys mi jej vrátil a aby se ti podařilo, co zamýšlíš; zde je."

Vzal jsem si jej a ukryl ho na prsou do měšečku, který jsem pečlivě zavázal a připevnil ke knoflíkové dírce u kabátu. Pak jsem se odebral přímo do domu vyhlášeného zlatníka a velkého lichváře a vyprávěl jsem mu sáhodlouze o své osobě, o tom, jak jsem přišel k vojsku, co všechno jsem v krátké době u vojska utratil, jak jsem si ponechal pro nejvyšší nouzi jeden svůj velmi vzácný šperk, který bych mu dal, kdyby mi zaplatil jen o něco málo méně, než skutečně stojí; aby se však nejprve na mne vyptal, kdo jsem a jaký jsem, aby však neříkal, proč to chce vědět; až se to doví a až bude dostatečně uspokojen, aby přišel na pobřeží, kde ho budu sám čekat.

Chlapík dychtil po šperku, a tak se vyptal kapitána, důstojníků i vojáků; dostalo se mu zpráv, jež považoval za dostačující. Všichni vypovídali stejně, že jsem syn vysoce postaveného šlechtice, urozeného a bohatého, že jsem se chtěl dostat do Itálie a přišel jsem se dvěma sluhy, velmi dobře oblečen a s penězi, jež jsem však všechny v mladické nerozvážnosti utratil, a že jsem tak zůstal na suchu, jak ostatně vidí on sám.

Zpovědník tedy přišel na místo, kde jsem ho čekal, a vyprávěl mi, s čím se mu vyzpovídali: ubezpečili ho, že může samozřejmě ode mne koupit cokoliv.

Požádal mě, abych mu ten skvost ukázal, že mi dá tolik, zač opravdu stojí; nabídl jsem mu, že poodejdeme na nějaké odlehlé místo, kde bych mu jej ukázal mezi čtyřma očima.

Kousek jsme poodešli, a když se mi zdálo místo příhodné, sáhl jsem si na prsa a vytáhl jsem zlatý škapulíř, na jehož cenu jsem se pečlivě vyptal právě tak jako na člověka, který jej měl koupit.

Zlatník byl uspokojen, ale jeho touha po škapulíři ještě vzrostla, neboť velitelův šperk byl nejen silně pozlacen, ale také posázen drahými kameny.

Požadoval jsem za něj dvě stě escudů a to bylo mnohem méně, než kolik by byl stál ve vetešnictví. Zlatník jej začal hanět, upíral mu na ceně, objevil na něm sto chyb a nabídl mi bez dalšího sto reálů; prohlásil jsem, že to musí být stopadesát escudů, a že je to mé poslední slovo: nechtěl jsem už slevit.

Budiž na tomto místě připomenuto prodávajícímu, aby nikdy neslevoval z ceny, za kterou chce prodat, ale aby vyčkal, až kupující nabídne tolik, zač si to může odnést.

Přisazovali jsme a slevovali, a když se zlatník nakonec rozhodl, že mi dá sto dvacet escudů ve zlatě, měl jsem za to, že už výš nepůjde a že to vzhledem k požadované ceně zcela stačí; přikývl jsem tedy.

Nechtěl ode mne odejít a nechat mě samotného, dokud jsme nebyli vyrovnáni, a žádal, abych šel s ním. Řekl jsem mu:

„Ctihodný pane, jako že je nebe nade mnou: šel jsem takhle stranou jen ze strachu, aby mi nevzali peníze, jež si hodlám uschovat do Itálie; chci si po příjezdu koupit šaty a poohlédnout se po svých příbuzných; kdyby mě některý voják viděl jít s vámi, hned by se domýšlel, že nehodlám kupovat, ale prodávat, ucítil by u mne nějaký ten niklák a vzal by mi jej, neboť jsem ještě dítě; co bych mohl dělat? Jen klidně jděte, počkám tu na vás; přineste escudy a já tu budu s vaším škapulířem, abyste byl spokojen, neboť právě to si ze srdce přeji."

Můj důvod ho přesvědčil, a tak odklusal domů pro peníze jako vraník.

Řekl jsem jednomu svému kamarádu, kterému velitel důvěřoval, aby mě sledoval a aby ke mně nenápadně přiběhl, jakmile mu dám znamení. Byl tedy připraven a číhal.

Zlatník přišel a vysázel mi na dlaň escudy. Měl jsem škapulíř v měšečku a tvářil jsem se, že chci měšeček odvázat; byl však přivázán tak dobře, že to nešlo. Mému obchodníkovi viselo na opasku pouzdro s noži; poprosil jsem ho o jeden a on mi jej dal, aniž věděl k čemu. Přeřízl jsem řemínek, nechal jsem uzel na kabátě tak, jak byl, a dal jsem mu škapulíř i s měšečkem.

Chlapík se podivil a ptal se, proč jsem to učinil.

Řekl jsem mu, že nemám krabičku ani papír, do kterého bych škapulíř zabalil, a že jsem to proto udělal takhle; a že na tom nezáleží, neboť ten měšeček už je starý a nepotřebuji ho, protože si escudy strčím do opasku.

Vzal škapulíř, jak jsem mu jej dal, zastrčil si jej na prsa, pak jsme se rozloučili a on odešel.

Zamával jsem svému společníkovi, a když přišel, dal jsem mu escudy a připomněl jsem mu, aby s nimi pospíšil domů, odevzdal je mému pánovi a řekl mu, že přijdu za chvíli.

Pak jsem se rozběhl za svým zlatníkem, a třebaže jsem měl výhodu svižnějších nohou, běžel jsem za ním tak dlouho, dokud se mi nenaskytla kýžená příležitost.

Ve chvíli, kdy zlatník dohonil skupinku vojáků, popadl jsem ho oběma rukama za krk a začal jsem křičet:

„Zloděj! Zloděj! Pánové vojáci, pro lásku boží, ten člověk mě okradl! Nepouštějte ho! Chyťte ho! Vezměte mu ten klenot! Můj pán mě zabije, jestli přijdu bez něho! Lidičky, on mě oloupil!"

Vojáci mě znali, uslyšeli, co volám, myslili si, že mluvím pravdu, a chytili toho člověka, aby ho vyslechli.

A protože ten, kdo víc křičí, má i víc pravdy a křikem se leckdy zvítězí, křičel jsem tolik, že se zlatník nedostal ke slovu, a kdyby se byl k němu dostal, nikdo by ho nebyl slyšel, a tak nemohl nic dělat.

Prosil jsem vojáky hodně hlasitě, ruce jsem spínal nad hlavou, klekl jsem si na zem:

„Lidé dobří! Vždyť mě pan velitel zabije! Smilujte se nade mnou!"

Vypověděl jsem jim své soužení a oni se zeptali, jak se to stalo.

Nedovolil jsem mu udělat jediný štych, chtěl jsem vynášet první a trumfoval jsem svou lží, aby mě nemohl přebít svou pravdou; lidský sluch uzavírá manželství s první větou, kterou mu řeknou, a i když ji potom zapudí, přece jen mu zůstane v srdci a patří k ní a ty ostatní jsou jen souložnice, ty jsou proti zákonu.

Řekl jsem vojákům:

„Dnes ráno si nechal můj pán v hlavách postele škapulíř a poručil mi, abych na něj dal pozor. Uložil jsem škapulíř do měšečku a schoval jej na prsa; když jsem potkal v přístavu tohoto člověka, vytáhl jsem měšeček, ukázal jsem mu škapulíř a zeptal jsem se, jakou má cenu, protože ten muž je zlatník. Řekl mi, že je z pozlacené mědi, že jsou na něm skleněné kamínky a jestli jej chci prodat. Řekl jsem mu, že ne, že patří mému pánu. Zeptal se mě: ‚A ten jej prodá?' — Odpověděl jsem mu: ‚Ne, pane, zeptejte se ho.' Pak začal mluvit o mně, ptal se, co jsem zač, odkud jsem přišel a kam jdu, a tak jsme šli, až jsme se ocitli sami; vytáhl z tohoto pouzdra nůž a řekl mi, abych mlčel, nebo že mě zabije. Z kabátu mi vyrval měšeček se škapulířem, a protože jej nemohl rozvázat, přeřízl řemínek a utekl. Prohledejte ho, pro Boha jediného!"

Vojáci viděli, že je měšeček odříznut, a prohledali zlatníka, jenž byl celý bez sebe a nevěděl, co na to říci. Vytáhli mu škapulíř, měl ho v měšečku na prsou, jak jsem mu ho dal.

Zaklínal se a zapřísahal se, že jsem mu škapulíř prodal, že jsem mu ten měšeček uřízl jeho nožem sám a že jsem také sám dal škapulíř do měšečku; že prý mi za něj dal sto dvacet escudů ve zlatě.

Nevěřili mu a byli přesvědčeni, že si to ode mne nekoupil a že to dozajista ukradl, zvláště když mě prohledali od hlavy až k patě a peníze nenašli. Po tomto důkazu se do něj pustili ručně i slovně a nepomohlo mu ani za mák nic z toho, co říkal.

Když ho pak násilím odehnali, šel si stěžovat k právu; byl jsem předvolán a vylíčil jsem celý případ tak, jak jsem právě řekl, a nevynechal jsem ani písmenko.

Svědkové odpřisáhli, co viděli, a soudci nakonec prohlásili, že ho musí potrestat; dali mu ostrou důtku a pustili ho, čímž celý případ skončil; mně při-

kázali, abych odnesl škapulíř svému pánu. Běžel jsem do hospody a přede všemi jsem mu škapulíř odevzdal.

Člověku, který má ze zrady zisk, se zrada líbí, avšak nelíbí se mu zrádce. Darebák, který provádí nějakou lotrovinku, může potěšit někoho, pro koho tu čertovinku dělá, avšak nemůže mu vymazat z mysli myšlenku a vzpomínku na svou lotrovinu, a rošťákovi pak věříme jen potud, pokud ho potřebujeme.

Mého pána tehdy můj skutek nezarmoutil, ale varoval ho. Těžil z mých uličnictví, ale měl z nich strach a ze mne také; v této zlé nejistotě jsme dojeli až do Janova, kde jsme se vylodili; velitel mě už příliš nepotřeboval, a tak se ke mně obrátil zády.

Špatný člověk má stejný úděl jako zmije nebo jako štíři; když z nich dostanou to, co potřebují, hodí je na hnojiště; krmí je jen proto, aby jich využili k svému záměru, a pak je zanechají osudu.

Po několika málo dnech mi velitel řekl:

„Mládenečku, už jste v Itálii, vaše služba mi nemůže být nijak zvlášť prospěšná a vaše kousky mi mohou nadrobit mnoho škody. Tady máte něco na cestu a teď jděte, kam je vám libo."

Dal mi několik mincí nevalné hodnoty a pár španělských reálů — bylo toho všeho žalostně málo — a tak jsem od něho odešel.

Šel jsem s hlavou sklopenou a cestou jsem uvažoval o síle spravedlnosti, která nikoho nenechá bez odplaty a žádnou špatnost nepromine bez trestu a hanby.

Chtěl jsem tehdy svému pánu říci, že jsem to všechno učinil pro něj, chtěl jsem mu povědět o penězích, které jsem pro něj sehnal, o starostech, z nichž jsem ho vytáhl, a to všechno na svůj vlastní účet; avšak uvědomil jsem si, že na mne právě proto zanevřel, že právě proto mě od sebe odvrhl jako prašivý úd.

Viděl jsem, že je se mnou zle, ale věřil jsem, že najdu své příbuzné, a to mě trochu utěšilo.

Kráčel jsem městem a poslouchal jsem jazyk, kterému jsem nerozuměl a který jsem neznal, a přál jsem si, abych aspoň brzy poznal své a aby oni poznali mne.

po zdraví proto, aby se z něho těšil, ale jen proto, aby se kál za spáchanou vinu; když se uzdravil, neřekl nikomu jediné slovo a odešel do hor, kde žil až do smrti svatým životem jako mnich řádu svatého Františka.

Dorotea žila se svým manželem ve shodě a v trvalém přátelství. Radní se užíral zlým vztekem, bez užitku ze svých peněz a bez pomsty; zato Bonifaciova čest neutrpěla ani v nejmenším. Sabina a ostatní ženy, které věděly o potupě, ve velmi krátké době totiž umřely, neboť tak umí Pánbůh trestat a odplácet zločiny spáchané na nevinných a spravedlivých."

S tímto příběhem a s jinými kratochvílemi jsme dorazili za překrásného počasí do Španělska, tolik pro mne vytouženého; bez kotev, děl, vesel a bez plachet, neboť všechno leželo v moři, kdežto já zůstal naživu, třebaže by bylo spravedlivější, kdybych tam byl ležel já.

Přistáli jsme v Barceloně, kde jsem vyprávěl svému příteli kapitánu Pavelovi, co jsem přislíbil v bouři: že nebudu spát nikde v celém Španělsku po tři noci za sebou, dokud se nedostanu do Sevilly a nepozdravím mariánský obraz, jemuž jsem učinil jistý slib, jestliže uniknu z bouře. Zarmoutilo ho, že mě ztratí, avšak nemohl jsem jinak, neboť jsem měl strach, aby za mnou nepřijeli s nějakou rychlou pinkou nebo s jinou lodí.

Koupil jsem tři mezky a naložil jsem na ně svou vzácnou osobu a zavazadla. Najal jsem si sluhu, a řekl jsem, že odjíždím, aniž někdo věděl něco bližšího; tak jsme se rozloučili, jako by to bylo navždy.

KNIHA TŘETÍ

V níž vypráví Guzmán z Alfarache celý zbytek svého špatného života od okamžiku, kdy se vrátil do Španěl, až do chvíle, kdy byl odsouzen na galeje a zůstal na nich

KAPITOLA PRVNÍ

Guzmán řekl kapitánu Favelovi, že jede do Sevilly, rozloučil se s ním a odjel do Zaragozy, kde uviděl tažebník hlupáků

Prchaje před zlem, jež by se mi bylo mohlo přihodit, opustil jsem po stezkách a polních cestách Barcelonu; jel jsem od vsi ke vsi a od pěšiny k pěšině.

Řekl jsem, že jedu do Sevilly; vymlouval jsem se, vymýšlel jsem si díkůvzdání a lži jen proto, abych zmátl šťouraly, aby o mně nikdo nevěděl a nikdo mě nemohl vystopovat.

Mezci byli mým majetkem, sluha byl nový a o mých záležitostech neměl ani potuchy. Cestoval jsem, kudy jsem chtěl, jak se mi zamanulo a jak mě právě napadlo: dnes tady, zítra za horama, jak se říká, aniž jsem se někde zdržel, a stále se převlékaje; nechodil jsem proto nikam, kde by si mě mohli lidé všimnout, aby se něco takového nestalo, a tak jsem byl jen nenápadný cestující, jakých je sto a sto dostovky.

Tím způsobem jsem procestoval celý kraj, až jsem se dostal do Zaragozy; byl jsem nemálo spokojen, že jsem se ocitl v onom tak významném a bohatém městě.

Mladá krev se bouřila, peníze tížily, dámy onoho města lákaly, a tak jsem se tam zdržel několik dní, avšak ani všechny zdaleka nestačily, aby člověk pochopil velkolepost Zaragozy a potěšil se s ní.

Tak překrásné a mohutné stavby tam byly, tak dobrá městská správa, takový nadbytek, a všechno za cenu tak výhodnou, že to připomínalo skoro Itálii. V jedné jediné věci jsem objevil veliký rozdíl, a ta věc byla podle mého tehdejšího soudu na první pohled přímo strašná. Nemohl jsem to přenést přes srdce

KNIHA DRUHÁ

Vypráví se, jak se stal Guzmán rošťákem, co se mu přitom stalo

Kapitola první — Jak Guzmán putoval z Cazally do Madridu a jak cestou sloužil u jednoho hospodského 92

Kapitola druhá — Jak Guzmán opustil hospodského, odešel do Madridu a stal se rošťákem 98

Kapitola třetí — v níž Guzmán z Alfarache brojí dál proti nepravým ctnostem. Pronáší úvahu o tom, co má činit vskutku počestný člověk 102

Kapitola čtvrtá — v níž Guzmán z Alfarache vypráví, jakou řeč vedl sám k sobě, a horlí dál proti nepravým ctnostem 105

Kapitola pátá — Jak Guzmán z Alfarache sloužil u kuchaře 109

Kapitola šestá — v níž Guzmán z Alfarache vypráví dál, co se mu přihodilo u kuchaře, jeho pána, a jak od něho nakonec dostal vyhazov 118

Kapitola sedmá — Jak Guzmán z Alfarache odešel od svého pána, stal se znovu rošťákem a jak okradl apatykáře 126

Kapitola osmá — Jak se Guzmán z Alfarache převlekl v Toledu za velkého šviháka, jak zkoušel štěstí u žen, jaké příhody přitom zažil, jak ho ženy napálily a co se mu potom přihodilo v Malagónu 134

Kapitola devátá — Jak Guzmán přišel do Almagra a jak se stal vojákem v jednom oddílu. Vypráví se, jak vzniklo utrhačné rčení: „V Malagónu v každém domě zloděj, jenom v starostově dva, syn a otec“ 142

Kapitola desátá — O tom, co se přihodilo Guzmánovi z Alfarache ve službách u kapitána, a jak se dostal do Itálie 149

KNIHA TŘETÍ

Vypráví se v ní, jak se Guzmán živil žebrotou a co se mu jako žebrákovi v Itálii přihodilo

Kapitola první — Jak Guzmán hledal a našel v Janově své příbuzné, jak odešel do Říma, a jaký žert mu před odchodem provedli 156

Kapitola druhá — Jak Guzmán odešel z Janova a dal se na žebrotu, jak se spojil s jinými chudáky a učil se jejich stanovám a zákonům 162

Kapitola třetí — Jak byl Guzmán z Alfarache pokárán jedním chudým znalcem práva a co se mu dále přihodilo mezi žebráky 168

Kapitola čtvrtá — v níž Guzmán z Alfarache vypravuje, co se mu přihodilo s jedním urozeným pánem, a co to jsou svobody chudých 173

Kapitola pátá — v níž Guzmán z Alfarache vypráví, co se přihodilo svého času jednomu žebrákovi, jenž umřel ve Florencii 176

Kapitola šestá — Jak se Guzmán vrátil do Říma, kde se nad ním slitoval jeden kardinál a poručil mu, aby se léčil v jeho domě a na jeho loži 180

Kapitola sedmá — Jak Guzmán z Alfarache sloužil u Jeho Milosti kardinála jako páže, a co se mu přihodilo 185

Kapitola osmá — Jak Guzmán z Alfarache pomstil šprým, který provedl tajemník komorníkovi, jemuž Guzmán sloužil, a jaké lsti použil, aby ukradl soudek se sladkostmi 192

Kapitola devátá — Jak Guzmán z Alfarache ukradl Jeho Milosti další sladkosti, a jak kvůli karbanu odešel z jeho domu 199

Kapitola desátá — Jak Guzmán z Alfarache po odchodu z kardinálova domu vstoupil do služeb francouzského velvyslance, kde provedl několik žertů. Vypráví příběh o jednom neapolském šlechtici, čímž končí první část svého života 204

DÍL DRUHÝ

KNIHA PRVNÍ

Kde Guzmán z Alfarache vypráví, co se mu přihodilo ve službách u velvyslance, jeho pána, až do chvíle, kdy odešel z Říma

Kapitola první — Guzmán z Alfarache se omlouvá, že pokračuje ve svém vyprávění, prosí o pozornost a oznamuje svůj záměr 223

Kapitola druhá — Guzmán z Alfarache vypráví, jaké poslání měl ve službě u velvyslance, svého pána 227

Kapitola třetí — Guzmán z Alfarache vypráví, co se mu přihodilo s jedním kapitánem a s jedním vzdělaným pánem na hostině, kterou uspořádal velvyslanec 233

Kapitola čtvrtá — Uražen je pouze doktor, neboť Guzmánek ho zhanobil v přítomnosti mnoha urozených pánů, a tak by se rád pomstil. Urovná to španělský

velvyslanec, který vybídne jiného z pozvaných, aby vyprávěl příhodu, jež se stala kastilskému kontáblovi donu Alvarovi de Luna 243

Kapitola pátá — Když jedna římská paní nevěděla, jak se zbavit bez úhony na cti Guzmánova dotírání, kterýžto se o ni ucházel pro svého pána, francouzského velvyslance, učinila mu jistý šprým, jenž byl začátkem jiného dalšího neštěstí 249

Kapitola šestá — Guzmán z Alfarache se chtěl očistit v domě, kam uprchl. Vypráví, co se mu tam přihodilo, a jak to pak bylo s velvyslancem, jeho pánem 256

Kapitola sedmá — Celý Řím se dovídá o šprýmu, jehož byl Guzmán z Alfarache obětí, a o případě s prasetem; Guzmán chce utéci před ostudou do Florencie, ale seznámí se s ním jeden zloděj, aby ho okradl 263

Kapitola osmá — Guzmán z Alfarache se chystá do Sienny, kde mu několik zlodějů ukradne všechno, co si poslal napřed 268

KNIHA DRUHÁ

Guzmán z Alfarache vypráví, co se mu přihodilo v Itálii až po návrat do Španělska

Kapitola první — Guzmán z Alfarache odjíždí ze Sienny do Florencie, potká Sayavedru, přijme ho do své služby, a než přijede do města, Sayavedra mu cestou vypráví o Florencii mnoho podivuhodných věcí a po příjezdu ho provádí městem 277

Kapitola druhá — Guzmán z Alfarache pronásleduje Alessandra, který mu ukradl kufry. Přichází do Boloně, kde ho dá zavřít právě ten, kdo mu je vzal 286

Kapitola třetí — Guzmán vyšel z vězení, hraje a vyhraje a chce se s výhrou dostat tajně do Milána 294

Kapitola čtvrtá — Cestou do Milána vypráví Sayavedra Guzmánovi o svém životě 304

Kapitola pátá — Sayavedra objeví v Miláně jednoho svého přítele, který je ve službách jakéhosi obchodníka. Guzmán z Alfarache jim dá návod, jak by obchodníka báječně okradli 317

Kapitola šestá — Krádež se Guzmánovi podaří, dá Orlíkovi, co mu patří, a odchází se svým sluhou Sayavedrou do Janova 325

Kapitola sedmá — Guzmán z Alfarache přichází do Janova, kde ho poznají jeho příbuzní a bohatě ho obdarují 334

Kapitola osmá — Guzmán z Alfarache okradl strýce a své janovské příbuzné a odjíždí s galérami do Španělska 341

Kapitola devátá — Guzmán z Alfarache se plaví do Španěl; Sayavedra přitom dostane mořskou nemoc a horečku, z horkosti začne blouznit a ztratí rozum. Tvrdí, že je Guzmán z Alfarache, a v šílenství se vrhne do moře, kdež se utopí 354

KNIHA TŘETÍ

V níž vypráví Guzmán z Alfarache celý zbytek svého špatného života od okamžiku, kdy se vrátil do Španěl, až do chvíle, kdy byl odsouzen na galeje a zůstal na nich

Kapitola první — Guzmán řekl kapitánovi Favelovi, že jede do Sevilly, rozloučil se s ním a odjel do Zaragozy, kde uviděl sazebník hlupáků 370

Kapitola druhá — Guzmán odchází ze Zaragozy a putuje do Madridu, kde se stane lichvářem; ožení se a udělá úpadek. Vypráví o ženské falši, o škodách, jež působí tajné smlouvy, a jak by se každý mohl všeho uvarovat 381

Kapitola třetí — Guzmán vypráví dál historii svého manželství, a jak vrátil tchánovi věno, když mu žena zemřela 394

Kapitola čtvrtá — Guzmán z Alfarache, už jako vdovec, chce studovat vědy a theologii v Alcalá de Henares, aby se dal vysvětit na kněze, a když konečně vystuduje, znovu se ožení 403

Kapitola pátá — Guzmán z Alfarache zběhl ze studií a odchází se svou ženou do Madridu; jsou z Madridu vyobcováni 417

Kapitola šestá — Guzmán z Alfarache a jeho žena přijíždějí do Sevilly. Guzmán najde svou matku už velmi starou; žena mu uteče do Itálie s kapitánem galéry, nechá ho opuštěného a chudého a on začne znovu krást jako obvykle 429

Kapitola sedmá — Guzmán z Alfarache vstupuje do služeb jedné dámy a pak ji okrade. Chytnou ho a odsoudí ho doživotně na galeje 438

Kapitola osmá — Guzmána vyvedou ze sevillského vězení, aby ho dopravili do přístavu na galeje. Vypráví, co se mu přihodilo cestou a na galejích 446

Kapitola devátá — Guzmán vypravuje dál, co se mu přihodilo na galéře a jak dokázal, aby byl propuštěn 457

Doba a člověk 467

Vysvětlivky 473